

Kapitel 3

EN SPRÅKFORSKARE OCH SJÄLASÖRJARE I LAPPMARKEN

Och lönen var ej blott en sådblandad kaka
som fattig adjunkt i ett klen pastorat -
men makten att hålla förtvivlan tillbaka
med stålblanka romarcitat.

Blott boken kom fram, när det började kvällas
kring leriga vägar och höstvåta fält,
så stod där ett marmorskimrande Hellas
och lyste kring landet av gråsten och svält.

De bildade efter, så gott de förmådde,
i rödfärgad furu arkader och fris,
och ande och eld var säden de sådde
i höstarnas gråkalla dis.

”En bondestudent” av Sten Selander

Hösten 1743 rådde ett sjudande liv i prästgården i Lycksele, den lilla kyrkbyn som ligger på en i den mäktiga, breda Umeälven utskjutande udde några kilometer söder om den brusande Helleforsen och norr om det nuvarande Lycksele samhälle. Här i den västligast belägna gården i byn hade prosten Pehr Fjellström, ”lapparnas nitiske och kärleksfulle apostel”, sammankallat ett stort antal präster från olika delar av Lappmarken till en konferens för att lösa den samiska språkfrågan som var brännande aktuell. Prosten Fjellström, som år 1739 hade blivit kyrkoherde i Lycksele, hade länge varit sysselsatt med utforskning av olika samiska dialekter. Han fortsatte efter sin utnämning med outtröttlig iver sina språkliga arbeten. Som belöning för sin forskarflit erhöll han ett årligt penningunderstöd om 100 daler och en med offentliga medel avlönad adjunkt.

Till adjunktsysslan och som hjälp åt prostens utsågs en ung Umeåpräst, Eric Lindahl, son till komministern i Umeå landsförsamling Olof Ersson Lindahl. Eric Lindahl erhöll sin utnämning den 24 mars 1743. Efter att ha tagit avsked av sin sjuka far anträdde han den långa och besvärliga resan upp till Lycksele för att hinna vara med om det stora prästmötet i kyrkbyn. Där fick han genast kontakt med den atmosfär av sjudande vetenskapligt arbete och forskningsiver som rådde i det Fjellströmska hemmet. Denna kontakt skulle ge den unge adjunkten från kuststaden sådana impulser att han sedermera själv på ett förtjänstfullt sätt skulle fortsätta sin prästerliga förmans gagnarika arbete.

Prosten Fjellström var själv infödd Lapplandsbo, född i Silbojokk, Silverbäcken, vid den sägenomspunna silvergruvan vid Nasafjäll. Efter skolutbildning i Piteå, Stockholm och Uppsala blev han vid en resa till hembygden år 1718 utnämnd skolmästare i Lycksele, en befattning som han förestod med stor framgång.

Namnet Lycksele är av samiskt ursprung och lär betyda ett ”lyckligt sel”, det vill säga ett lugnt spakvatten i den eljest strida älven. På udden där kyrkbyn låg var ett omtyckt ställe för samerna att samla sina renar, samtidigt som den breda, lugna älven här bildade ett ställe lämpligt för fiske, en välsignad tillgång för de kringflyttande nomaderna. Längst ut på udden på den nuvarande Gammplatsen reste sig den år 1738 uppförda åttkantiga kyrkan, 15 alnar lång och 7 alnar bred, helt uppförd av trä på en stengrund som ännu finns kvar på Gammplatsen. Denna kyrkobyggnad ersatte den år 1607 under kyrkoherden Johan Oestonis tid uppförda äldsta kyrkan på platsen. Kyrkoherde Oestonis var gift med Anna Kenicia syster till ärkebiskopen i Uppsala, Petrus Kenicius, en förfader till den Rehnska släkten.

Under sin tid som skolmästare arbetade Pehr Fjellström med att skapa ett samiskt skrivspråk. Till tjänst för Lappmarkens präster hade han på tillskyndan av prosten Z. Plantin i Umeå, under vilken Olof Ersson Lindahl tjänstgjorde, uppsatt ett Vocabularium sueco-lapponicum. Vid ett besök i Lycksele år 1734 visade landshövding Gyllengrip stort intresse för detta arbete. Då Fjellström framhöll nödvändigheten av att ge ortografisk stadga åt de olika samiska dialekterna innan man kunde tänka på en översättning av Nya Testamentet, som kunde förstås i de olika lappmarkerna, anmodade honom landshövdingen att uppsätta ett betänkande i denna sak vilket sedermera skulle framläggas för riksdagen. Följden blev att Fjellström år 1736 av Kanslikollegiet erhöll ett förståndigande att fortsätta med ordboksarbetet och tillstånd att på hans egen begäran företa en resa genom lappmarkerna för att studera de olika dialekterna. Resan företogs vintern 1737. Följande år utkom i tryck tre av hans arbeten, däribland hans samiska lexikon och en samisk grammatik.

Språkfrågan hade länge varit brännande i Lappmarken. Allt sedan kristendomen genom de första missionärerna hade börjat spridas i dessa Sveriges nordligaste bygder, hade man strävat efter att skapa ett samiskt skriftspråk för att möjliggöra tryckandet av religiös och annan litteratur på samernas eget språk. Trots många aktningvärda försök hade ännu ingen lyckats med detta arbete som bjöd på nästan oöverkomliga svårigheter. Dels var det samiska språket splittrat i många sinsemellan ytterst olikartade dialekter, man kan nästan säga en dialekt för varje älvdal, dels saknades i samernas språk uttryck för en hel mängd begrepp. Det var rikt på beteckningar för naturföreteelser som låg inom samernas föreställningsvärld, men saknade ord för en mångfald begrepp och föreställningar som samerna mötte i samband med kristendomens och kulturens framträngande. Det gällde därför att skapa nya ord för talspråket och att överföra talspråket till ett för alla begripligt skriftspråk.

År 1723 utkom en kunglig förordning om ”Lappländarnes flitigare undervisning i kristendom och skolors inrättande”. Förordningen innehöll även bestämmelsen att till präster i Lappmarken skulle endast antagas sådana som behärskade både svenska och samiska samt att skolundervisningen skulle ske på båda språken. År 1739 tillsattes en direktion över ecklesiastikverket i Lappmarken som skulle ha högsta överinseendet över arbetet i denna del av landet. I samarbete med prosten Fjellström, som vid en Stockholmsresa kommit i kontakt med för Lappmarken intresserade personer i huvudstaden och vilkens sakkunskap tagits i anspråk av ständerna vid 1738-39 års riksdag, påbörjades nu arbetet med att skapa ett samiskt skriftspråk och översätta böcker, i första hand bibeln till samiska.

Prosten Fjellströms medhjälpare i forskningsarbetet blev den unge adjunkten Eric Lindahl, son till Olof Ersson Lindahl och hans maka Sara Hellberg. Han föddes under den stora ofredens dagar då det svenska stormaktsväldet skakades av det österifrån framträngande ryska barbariet. Nyårsdagen 1717 nedkom Sara Lindahl med sin förstfödde, en son som i dopet begåvades med släktnamnet Eric. Familjen var bosatt i Umeå där Eric Lindahl tillbragte sina barndomsår. Ständigt beredda på flykt in i de skyddande skogarna undan de skövlande ryska trupperna för att när inkräktarna lämnat staden återkomma till nedbrända hus och förstörda hem. Gång på gång måste man fly för livet undan de ryska anfallen över Bottenhavet. Först efter freden i Nystad år 1721 blev tiderna lugnare i Västerbotten. År 1724 kunde Eric påbörja sin skolgång i Umeå barnaskola som hade återuppbyggt efter rysshärjningarna. Efter två års skolgång slutade han emellertid i Umeå skola för att fortsätta läsningen i hemmet under faderns uppsikt.

Hemma i landsförsamlingen kom han i kontakt med en intressant person som kunde lära den unge komministersonen mycket från den stora världen. Det var den år 1726 utnämnde prosten i landsförsamlingen Abraham Lidenius som just hade återkommit från den gamla svenska kolonin vid Delawarefloden i Nordamerika. I den före detta svenska kolonin Nya Sverige hade han varit verksam sedan 1712 i den lilla staden Pennsneck i New Jersey, belägen på andra sidan av Delawarefloden mitt emot de äldre församlingarna Vivacoa och Christina. Trots motigheter och svåra försakelser i landet i väster höll han manligen ut till dess han om våren 1725 återkallades till fäderneslandet. Av denne vittbereste man kunde Eric Lindahl skaffa sig många lärdomar under vistelsen i hemmet i landsförsamlingen.

År 1731 skrevs han jämte sin ett år yngre broder Israel in vid Härnösands gymnasium och den 8 oktober 1735 blev båda bröderna studenter i Uppsala.

I Umeå läroverks matrikel, som påbörjades år 1724 av dåvarande prosten Grubb, finns följande anteckning om Eric Lindahl som skrevs in skolan samma år under namnet Ericus Lindahl:

”Komministerns wid sochenkyrkan herr Olaus Lindahls sohn, läser swenska want innantill samt latinska ABC-boken, begynt Catechesen utantill 1724 den 21 maj 1726 om våren wände han igen att gå i scholan, åtniöt sedermera priwat information till åhr 1731, då han tillika med sin broder reste till Härnösand och widare åhr 1735 till Uppsala”.

I Uppsala fortsatte Eric sina studier vid den teologiska fakulteten och prästvigdes den 21 november av superintendenten i Härnösand, doktor Nicolaus Sternel. Denne stiftschef hade redan vid sitt tillträde fullgjort en visitationsresa till Lycksele lappmark. På återvägen besökte han Umeå där han sammanträffade med Eric Lindahls far. Genom årliga visitationsresor i sitt vidsträckta stift skaffade sig Sternel en ingående kännedom om Lappmarkerna, om deras bebyggare och deras problem.

Efter sin prästvigning återvände Eric Lindahl till hemstaden vid Umeälven för att som hjälppräst avlasta bördan från sin numera sjuke far som inte längre ensam förmådde sköta sin tjänst. I Umeå landsförsamling arbetade Eric i tre år och under denna tid fick han återknyta kontakten med sin stiftschef superintendenten Sternel som år 1741 sammanträffade med hela Västerbottens prästerskap för att dryfta landsdelens speciella problem.

Bland de frågor som då diskuterades var prästernas roll i genomförandet av det allmänna brännvinsförbud som året innan hade utfärdats för Lappmarken. Brännvinsproblemet hade aktualiserats av den nitiska Umeåprosten Grubb, Olof Lindahls prästerlige chef. Denne hade på 1723 års riksdag inlämnat en klagoskrift över de bedrövliga följderna av dryckenskapen som hade gripit omkring sig i hans landsända till den grad att ”ingen kyrka funnes varest icke någon brännvinskrog var inrättad, där kyrkofolket berusade sig”. Han yrkade därför på ett allmänt brännvinsförbud så att ingen finge ”varken häva, sälja eller supa brännvin”. Brännvinsbränningsens problem hade bland annat aktualiserats genom förlusten av Livland under det sista kriget. Utan tillskott av säd från Livland kunde Sverige inte brödföda sig självt annat än under goda skördeår eftersom en stor del av sädesskörden användes just till brännvinsbränning.

Inte förrän år 1731 vågade ständerna ingripa mot den farliga drycken. Bönderna hade hela tiden varit avogt inställda ”ty brännvinet vore för dem det endaste medikament” för att inte tala om all den nytta man hade av dranken för boskapens utfodring.

År 1731 genomfördes emellertid en sträng skillnad mellan brännvinsbränning för eget behov, husbehovsbränning, och brännvin till avsalu. Husbehovsbränning blev som regel tillåten endast för dem som ägde ett fjärdedels mantal och för vissa andra kategorier. Andra måste köpa sitt brännvin från krogar och utminuteringsställen.

Särskilt bland samerna hade brännvinet gjort mycket ont. För att stävja missbruket lades stora skyldigheter på prästerna i Lappland. De skulle inte bara vara kunniga i samiska utan även ”utgöras af friske och rörlige samt medelålders män” så att de årligen kunde resa omkring i Lappmarken och ”fred all flit och nit” predika samt undervisa samerna i kristendom.

En kunglig förordning utkom som förbjöd försäljning av brännvin till samerna under pågående marknad. Vid tingen i Lycksele 1732 och 1733 tillfrågades samerna om de inte önskade allmänt brännvinsförbud. Men de anhöll i stället att få som förut köpa sitt brännvin till husbehov eftersom ”de hela året igenom intet få annat än vatten att förfriska sig med”. År 1740, året före prästmötet i Umeå, utfärdades emellertid allmänt brännvinsförbud för Lappmarken, ett förbud som vare sig prästerskapet eller samerna var glada åt. Prästerna gjorde i en officiell skrivelse gällande att ”brännvinsbränningen var för Prästerskapet i Lappmarken nödig och oundgänglig för deras eget behov och till deras kreaturs framfödande”.

För att genomföra regeringens påbud och för att över huvud taget utbreda uppfostran och kultur i dessa nordliga landamären låg det makt uppå att få fram lämpliga kandidater till de lappländska prästtjänsterna. Det är troligt att superintendenten Sternel vid prästmötet i Umeå hade uppmärksammat den unge Eric Lindahl, som han själv hade prästvigat några år tidigare, och inspirerat honom att söka adjunktssysslan i Lycksele. Han skulle där få möjlighet till en vidsträckt prästerlig gärning samt att fortsätta studier och forskning under handledning av den numera berömda och över hela landet kände prosten Fjellström.

Äventyret lockade och Eric sände in en ansökan till stiftsledningen vilken beviljades och den 24 mars 1743 utnämndes han till pastorsadjunkt i Lycksele. Men Eric Lindahl var inte enbart bunden till prosthemmet i Lycksele med de föreningsband som hängde samman med fullgörandet av det prästerliga kallet. Sedan länge hade han varit förälskad i prostens Fjellströms äldsta dotter Anna Agatha, född den 18 april 1721 i prostens första äktenskap med Piteå-flickan Margareta Burman. Det var därför inte enbart fylld av tjänsten utan av betydligt varmare och personligare känslor som Eric Lindahl en förvinterdag packade ihop sina personliga tillhörigheter och tog farväl av sin far på kaplansbostället Backen för att anträda den långa och besvärliga resan till Lycksele.

Vid denna tid på året skedde resan med släde eller på skidor och sommartid till fots eller på hästryggen. Någon körbar väg var inte anlagd och Linné, som färdades denna väg ungefär 10 år tidigare gav i sin "Iter Lapponicum" en målande bild av resans strapatser:

"Vid middagstiden gaf jag mig på vägen, som jag tillstår war så swår att jag aldrig känt dess make, ty alla elementen woro mot mig. Vägen var sten på sten med stora implicerade (= inflätade) trädrötter, där emellan woro djupa hohler fulla med watn, ty rågnen och kählen, som gick nu uhr jorden, hulpos åht. Träqwistarna hängde i ögonen war jag reste, helt fulle af regn. Där som smala biörkar stodo, woro de nederbögte att man för dem med största möda måtte komma fram, de långlifwade tallar som uti så många åhr upphögt sig öfwer andra, lågo twärs och korswis kastade af Juno (= personifikation av blåsten) öfwer vägen.

Bäckarne, som runno här och ther, woro rätt djupa och broarna öfwer söndermultnade, att man med lifsfara satt på en staplande häst. Vägen tycktes omöglig att lagas, om icke Bielken (= landshövdingen) i Gefle finge commandot. Många hade tillföre persvaderat (= intalat) mig att dett wore omögligt resa til Lycksele om sommaren, men jag tröstade mig med Salomons ord, dett ingen ting är omögligt under solen, men fant här att tolamodet, si unqvam (= om någonsin), fattades. Dess utan att alting skulle wara swårt, blef jag satt på en häst utan sadel, med bolster på eij heller bitzel, utan ett rep bundet om understa maxilla (= käken), och så reste Jag till fiels".

Sista delen av resan ägde rum med båt på Umeälven:

"Denna floden, som wij snart 3 mihl folgdt och warit helt navigabel, hotade oss här och ther med små fall. Omsider kom wij till 3:ne forsar, något stycke ifrån hwarandra, de där woro impossible att segla upføre. Bonden lämnar mig sina saker, sin matsäck lägger han på ryggen och wänder om håpen (=båten), läggandes bägge roderne (= årorna) öfwer tvärstratum (= toften), så att wharthera komer på hwartera armen, och springer så med dem öfwer berg och dalar, att raggen knapt honom föllia skulle".

Om innevånarna i Lycksele lappmark skrev Linné:

"Lapland är på många ställen bebodt af Nybyggare, id est finnoner (= dvs. finnar), som här jussu et permissu regis (= på kungens befallning och med hans tillstånd) sätta sig neder, taga upp åcker och äng hwilka gifwa en wiss skatt till Cronan, äro sedan frij för all extraordinär utgift, äfwen som lapparna, hållandes hwarken soldat älr båtsman, warandes lika nöjde antingen frid elr krig är, ty de hafva icke minsta onera (= skatter).

Detta är dem äffterlåtet, hwar de willia slå sig neder, där de sådant kunna uparbeta, så at ingen twifwel är, med mindre mästa Lapmarken med tiden blifwer Bondbygd.

Till kyrkiorna komma lappar och nybyggarna om Juhl, Påsk, Pingest samt alla 4 Bönedagarna. Då de koma, blifwa de hela hälgen öfwer och hafva jämte kyrkian sina lapkoier. Men nybyggarna komma dess utan om Midsommar, Michael (= 29. sept.), Mattismessa (= 24. febr.) och Wårfrudagen. De närmaste hwar annor Söndag, då praedikas, men hvarannan allenast giöres bön för husfolket".

På grund av de långa avstånden kunde inte innevånarna i Lappmarken besöka sin kyrka varje söndag. I stället höll man bön i hemmet, en sedvänja som beskrivs i Laestadii journal:

"Att hålla bön hemma med sjungande och läsande ur postilla är eljest en vacker plägsed, gängse i hela Norrland, där aflägsenheten från kyrka på de flesta ställen är ganska betydlig, så att man ej gerna var söndag kan besöka den offentliga gudstjänsten".

Kring Lycksele kyrka grupperade sig själva byn som blott bestod av några få gårdar utefter älvstranden förutom kyrkstaden med dess rader av grå timrade kyrkstugor och marknadsstugor för alla de nybyggare, samer och handlande som vid kyrkhelger, ting och marknader fyllde Lycksele med ett myllrande liv. Marknaderna hölls två gånger om året, en större den 10 och 11 januari samt en mindre vid Matsmässotiden. Samerna och kringboende allmoge anlände då med skinnvaror och jordbruksprodukter som de hos de från Umeå uppresta handlandena bytte mot för dem nödvändiga varor bland vilka på den tiden brännvinet, trots det rådande förbudet, intog en mycket stor plats.

Den västligast belägna gården i byn var prostgården. I mars år 1743 hade prostfrun, prosten Fjellströms andra maka Catharina född Sjöberg, dotter till Åseleprosten Erik Sjöberg, en förfader till den Rehnska släkten, fejat och pyntat i gården, bakat och lagat mat i veckor till den stora dagen den 27 mars då prosten Fjellströms dotter Anna Agatha i Lycksele gamla kyrka förmäldes med den nyanlände pastorsadjunkten Eric Lindahl.

I Lycksele skulle Eric Lindahl i sex år arbeta under sin svärfar, en tid som skulle bli av stor betydelse för hans utveckling och leda in hans intresse på språkforskningens område; ett intresse som så småningom skulle bära frukt i hans stora och allmänt kända arbete ”Lexicon Lapponicum”.

År 1749 drog Eric Lindahl med hustru ännu längre in i vildmarken då han detta år utnämndes till komminister i Sorsele där han skulle ha sitt arbete förlagt under arton år. Sorsele är en liten socken som ligger inklämd mellan väldiga fjällmassiv och som vattnas av Vindelälven och dess bifloder samt Juktan, en biflod till Umeälven. Sorsele hade år 1673 avsondrats från Lycksele och gällde som eget pastorat. Det första kapellet anlades vid Illesnöhle eller Allesnuolle, nuvarande Gillesnuolle, vid västra änden av Storvindeln. Det övergavs år 1693 då den första kyrkan på Sorseleholmen byggdes. Denna var emellertid av mycket primitiv beskaffenhet. Den beskrivs i visitationsberättelser från 1740-41 såsom en stuga om 12 á 14 alnar i fyrkant med tak av näver och takved men utan sakristia så att prästen måste ikläda sig mässdräkten i församlingens åsyn. Fönstren var små gluggar utan ramar eller panelning. Ett nytt kapell uppfördes år 1744 varför Eric Lindahl fick det bättre ställt än sina företrädare.

Under Eric Lindahls tid i Sorsele inföll 1751 års gränsreglering mot Norge varvid det norska samekapellet Vila, som låg vid det sydvästligaste av den rad smala sund genom vilka Övre Uman övergår i Stora Umevatten, tillföll Sorsele. År 1755 kom det till myndigheternas kännedom att norska präster fortfarande höll gudstjänst i kapellet. Den 19 januari 1756 upplystes det på tinget i Lycksele ”att en Norrsk Präst wid namn Johannes-Petter Dass therstädes sistledna Sommar Jacobsmässotiden 2:ne Söndagar å rad gudstienst hållit”, ett intrång som dock senare inte torde ha upprepats. Komminister Eric Lindahl beslöt emellertid att resa upp och undersöka förhållandena.

I april 1759 yttrade han i en skrivelse till konsistoriet i Härnösand, där Olof Kjørning då var superintendent, att han vore benägen att instundande sommar besöka Vila kapell och där hålla gudstjänst för samerna. Konsistoriet fann förslaget gott och föreskrev ”att Tillika skulle han göra sig om ortens beskaffenhet underrättad samt pröfwa om nödigt wore, att en Präst antingen ständigt eller hwiss tid af året blefve där boende”. Eric Lindahl meddelade senare till konsistorium att han hade besökt platsen och firat böndagen den 20 juni med samerna vid Vila: ”Stufvan eller Capellet i Vila är bygt utaf små biörk...., har tårftak och små fenster och är redan svag förfallet, för 11 eller 12 år sedan af lapparne uppsatt med egen kostnad, allenast hafva de, som sades af publico fått 2 kannor brännvin till plägnung under arbetsdagarna”. Självt kunde emellertid Eric Lindahl i fortsättningen inte åtaga sig att resa dit upp från Sorsele som låg tre dagsresor avlägset. Därmed var Vila kapell dömt till undergång. I stället uppfördes enligt missionär Alenius' förslag ett kapell vid det 6 mil därifrån avlägsna Tärna vid Gautajaur. Vid Allesnuolle uppfördes också i stället för det gamla kapellet en ”kyrkestugalla” år 1750 .

O. Selinus har i ”Västerbottens Hembygdsförenings Årsbok 1925” publicerat en gammal sockenkrönika från det karga och ödsliga Sorsele. Om innevånarnas kamp för tillvaron i dessa ödsliga och karga nejder är inte mycket känt. Under sin tjänstgöring i Sorsele hittade Selinus i kyrkoarkivet en ditintills opublicerad krönika som kallades ”promemoria ser. A”, där de utförligaste och intressantaste delarna är författade av Eric Lindahl:

”Eric Lindahl, Westrobotniensis, antog sacellanien år 1749 d. 1 majii efter ärhållen fullmakt af Högw. Doct. o. Biskopen Hr Olof Kjørning. År 1750 uppsattes Allesnuolle Capellstufwa, dit prästerna årl. reste sommartid för att hålla gudstjänst, ehuru där ingen kyrkstufwa varit tillförene. Denna stufwa uppsattes av Stensundsboerne, och år 1761 påbegynt at resa dit och hålla 2:dra Böndagen i början af Julii månad ad. stil. vet. År 1762 wårtiden uppbyggdes Tärna capell wid Jutajoure på Ume Elfwen, dit jag året därpå sc. anno 1763 den 11 Julii efter betalning reste och hölt besagde dag för första gången därstädes gudstjänst 2:dra storböndagen för det året, hwilken tid sedermera blifwit iakttagen. År 1766

begyntes med twenne besök uti Tärna capellet och hölts därstädes den 2:dra storböndagen den XI Julii, och veckan därpå den XVIII Julii hölts samma böndag i vid Allesnölecapel. Wid senare resan är storböndagen i Tärna hållen den XV Augusti, och som församlingen begärde, det måtte äfwen denna 3:dje Böndagen hållas vid Allesnöle, samt sjelfwilligt utlofwade at betala til Prästen 18 skilling af hwart hushåll, som dit kommer, ty har jag icke kunnat finna mig befogad, at neka denna församlingens begäran, utan hölt ofwansagde åhr wid återkomsten ifrån Tärna nämnda 3:dje Böndag vid Allesnöle capell weckan därpå eller den XXII Augusti. Här nedre wid kyrkan har man begynt att hålla andra Böndagen, när den tredje hålles på landet, som hittills alltid infallit näst före midsommarn, och åter den 3:dje Böndagen näst före michaeli.

År 1767 in Aprili tillträdde jag efter åhrhållen fullmakt, pastoratet wid Lycksele, församling”.

Det krävdes goda krafter och en frisk fysik hos prästerna i dessa obygd. Resorna till fjällkapellen var fyllda av strapatser och väl framkomna till kapellplatserna levde man under ytterst primitiva förhållanden. Före 1750 hölls till exempel gudstjänsterna i Allesnuolle under bar himmel. Det detta år uppförda kapellet lämnade mycket övrigt att önska:

”Allesnuolle så kallade capelkyrka, hwilken från början af okunnige arbetare blifwit uppförd i form af en gles hölada eller ett sommarskjul för boskap, jämte den så kallade prästkammaren, som liknade en liten svinstia”.

Linné gav en målande skildring av strapatserna under färder i dessa fjälltrakter. Berättelsen avhandlar en färd mellan Lycksele och Sorsele:

”Straxt äffter begynte myrar, som mäst stodo under watn, dem måste wij gå en hehl mil, tänk med hwad möda, hwart steg stod watnet up till knäs, råkade wij ej på tofos, gick längre. Somligstädes gick djupet utan botn, att wij måste wända hela tracten om. Wåra kängor woro fulla med kallt watn, ty kählen låg på sombliga ställen. Hade jag skullat utstådt detta för ett delictum capitale (= dödssynd), hade detta straffet warit crudelt, men hwad skulle jag nu säga? Jag önskade då aldrig hafwa påtagit mig denna resan. Och på dett alla elementen skulle wara contraira, rägnade och blåste till. Jag undrade siälf, att jag med lifwet kom öfwer doch maxime delassatus (= synnerligen utmattad). Sedan wij sökt den nya lappen allestädes frustra (= förgäves), satte wij oss nider, sedan kl. war 6 om morgonen, wrida våra wåta kläder och torkade wår kropp, fast kalla nordanwädret skadade oss så mycket på ena sidan, som elden brände på den andra och myggen stucko ad latera (= på sidorna).

Nu war jag itinere satiatu (= nu hade jag fått nog av färden). Hela denna lappens land war mest myra, hinc vocavi (= varför jag kallade det) Styx. Aldrig kan presten så beskrifwa hälfwete, som detta ej är wære. Aldrig har poeterna kunnat afmåhla Styx så fult, där detta ej är fulare. Stygium penetravi (= Jag har genomströvat underjorden). Wij gick åt willa marken, ej wettandes, hwar nästa granne fanns, som ej här warit på 20 åhr. Tolken gick åstad, då jag hwilade mig wid elden, att söka äffter honom. Jag önskade nu ingen ting mehr, än att få resa floden tillbakas men jag fruchtade att gå wägen till håpen igen, ty jag wiste min krop war ej järn elr stähl . Jag önskade att få gå 8 mihlar älr 10 i torr wäg tillbakas till håpen, men gafs ej tillfälle. Lapparne, som äro födda att slita ondt såsom fåglar att flyga, jämrade sig, att de aldrig så warit framme, jag ymkade dem”.

I Sorsele avlägsna kapellförsamling tjänstgjorde Eric Lindahl under 18 år. Under denna tid begåvades prästfamiljen med tre barn, två döttrar och en son.

Det äldsta barnet, Sara Margareta, föddes den 22 december 1757. Hon gifte sig den 12 februari 1778 i hemmet i Lycksele prästgård, där fadern sedan 1767 hade efterträtt den bortgångne prosten Fjellström, med sin kusin, komministern i Skellefteå Pehr P Högström. Denne var son till Pehr M. Högström, Lappmarkens store missionär, som under sin adjunktstid i Lycksele åren före Eric Lindahl, i likhet med denne äktat en av de Fjellströmska döttrarna. Ett varmt vänskapsförhållande hade utvecklats mellan de båda svågarna. Det befästes än mer genom barnens giftermål. En svägerska till Sara Margareta hade två år tidigare gift sig med dåvarande lektorn, sedermera biskopen C. G. Nordin, Gustav III:s gunstling och rådgivare. Denne hade, kanske på grund av sina förbindelser med de Fjellströmska och Lindahlska familjerna, riktat konungens intresse på de lappländska förhållandena och den särpräglade kulturen som måste ha tilltalat konungens smak för exotica. Detta kan förklara att i biblioteket på monarkens kära lustslott på Haga finns ett exemplar av Eric Lindahls ”Lexicon Laponicum” inbundet i ett vackert gyllenladersband med registernummer 179.

Sara Margareta förlorade sin make redan år 1790. Några år efter hans död gifte hon om sig med komministern i Sollefteå Nils Anzenius. Själv avled hon den 20 mars 1819. Hennes förste make efterträddes i Skellefteå av komministern Olaus Zacharias Renhorn. Han var gift med en kusin till Sara Margareta som bar samma förnamn som hon. Denna senare Sara Margareta var dotter till prosten Israel Lindahl i Nordmaling.

Eric Lindahls andra barn var sonen Abraham, född den 1 februari 1760. Han blev student i Uppsala år 1780 och avlade lantmäterietsexamen år 1784. År 1793 tillstyrkte häradsrätten vice lantmätaren Abraham Lindahls ansökan om att få inrätta ett nybygge vid Tannsele på Lövbrännan 3/4 mil sydost från Lycksele kyrka med åkertillfälligheter mellan Oxavan och Finbron. Nybygget skulle kallas Hedlunda. Han utnämndes till kommissionslantmätare år 1797 och avled samma år. Året innan hade han gift sig med Brita Carolina Alenius, dotter till dåvarande skolmästaren, sedermera prosten i Lycksele Anders Alenius. Abraham Lindahl uppbyggde Lycksele nya kyrka, som ännu är i bruk, men han fick inte uppleva dess invigning som ägde rum två år efter hans död den 6 oktober 1799. Makarna efterlämnade inga barn.

Det tredje barnet Anna Catharina föddes den 9 december 1761 och gifte sig med kyrkoherden i Arvidsjaur Jonas Grönlund. I äktenskapet föddes 12 barn bland vilka märktes Pehr Olof, kyrkoherde i Vilhelmina samt Conrad, kyrkoherde i Åsele. Den förre i sin tur hade många barn av vilka ett, Catharina-Lovisa blev gift med Uno Sundelin, varigenom hon blev en av stammödrarna i den stora Sundelinska prästsläkten.

År 1767 flyttade familjen tillbaka till Lycksele där Eric Lindahl den 1 maj tillträdde kyrkoherdebefattningen efter sin avlidne svärfar.

De sista åren av prostens Fjellströms levnad hade varit fyllda av motgångar och bekymmer som förmörkade hans tidigare så glada och muntra lynne. Den 17 maj 1758 brann prästgården ner och med den större delen av prostens tillhörigheter bland annat hela hans bibliotek, en sak som grämde honom mer än något annat. Dessutom började hans hjärta svikta. Han pinades under flera år av svår andnöd som ibland tvingade honom att både dag och natt sitta upprätt i en länstol för att få luft. Han avled av vattusot den 10 juni 1764. Någon tid därefter samlades anförvanterna på den sommargrönskande kyrkogården i Lycksele där den gamle prostens stoft vigdes åt den sista vilan i den ännu bevarade stengraven. Griftetalet hölls av Eric Lindahls broder Israel som hade rest upp från Umeå där han vid denna tid tjänstgjorde som komminister i landsförsamlingen.

Eric Lindahl fortsatte träget och med framgång sin svärfars välsignelsebringande arbete inom socknen både som själasörjare och forskare. Livet artade sig nu ljust för prästfamiljen som hade blivit stationerad på en av Lappmarkens förnämsta kyrkoherdetjänster. Men lyckan varade inte så länge. Den 16 maj 1769 drabbades Eric Lindahl av en svår förlust då hans trogna maka borttrycktes av döden och lämnade honom ensam med sina barn.

Det är emellertid inte gott för mannen att vara ensam och i all synnerhet torde detta vara förhållandet på en prostgård på landet med alla de skyldigheter prostfamiljen hade mot församlingsborna. Redan innan sorgeåret gått till ända förenade den nu 52-årige, men tydligen mycket vitale, prästen sina levnadsöden med den blott 19-åriga Brita Catharina Wikmark, dotter till Umeåhandlanden Abraham Wikmark och dennes maka Margareta Sjöberg. Bekantskapen torde ha gjorts i det Fjellströmska hemmet eftersom Brita Catharina var systerdotter till prosten Fjellströms maka i andra giftet, Catharina Sjöberg. Bröllopet stod den 8 mars och redan året därpå kunde det första barnet döpas.

Den förste ättlingen i det nya äktenskapet blev en son Christopher, född den 25 oktober 1770, som sedermera blev kronofogde. Han hade ”en manlig och fast karaktär, reslig och vacker växt, erforderliga kunskaper för bestridande av sin tjänst, var älskad och ansedd av både högre och lägre i samhället, gjorde i början av tjänstetiden nytta genom vidlyftiga resor genom fögderiet, i synnerhet i Jokkmokk och Gellivare”, enligt kronojägaren Erik Holmströms Lyckseleskildring.

Efter undervisning i föräldrahemmet i Lycksele blev han landskontorist i Umeå och länsbokhållare där år 1794 samt slutligen kronofogde 1798. Under åren 1794-1798 förrättade han Lappmarks-uppbörden.

Den kände lapplandsläkaren Einar Wallquist berättar i sin bok ”De kränka och uslingar” på flera ställen om hans verksamhet.

Vid denna tid, närmare bestämt år 1775, fick Västerbottens län ett eget sjukhus i Umeå, ett lasarett om 8 rum och kök samt därtill två celler för ”ursinniga”. De lasarettmedel som hade tagits ut av församlingarna och tilldelats Serafimerlasarettet i Stockholm skulle nu delvis få användas för detta nya sjukhus. När Umeå lasarett år 1817 skulle utvidgas anmodade kronofogde Lindahl i Lycksele Arjeplogs sockenmän att bidra. Han meddelade också

att Lycksele redan lagt 8 Rd. banco. I sockenstämmeprotokoll i Arjeplog av den 18 maj 1812 anfördes ”att kronobefallningsmannen högaktade herr Cristopher Lindahl hade anmodats i nådig skrivelse från Konungens Befallningshavande att höra allmogens tankar rörande en barnmorskas antagande i församlingen”. År 1813 avskickade han en skrivelse till kyrkoherden i Arjeplog med uppmaning till honom att vidta åtgärder för smittkoppsvaccinering. Ympning mot smittkoppor hade påbörjats i länet redan i mitten av 1700-talet men först genom beslut av Collegium Medicum av år 1810 fick även personer utan läkarbevis utföra ympningar, blott de kunde bevisa att de kunde utföra denna konst, eller därest de av kyrkoherdarna i församlingarna kunde godkännas. Det var som synes mångskiftande uppdrag som prostsonen hade att beställa.

Den 10 juli 1822 ville han i sällskap med en bonde försöka en båtfärd genom den vilda Sikseleforsen men båten kantrade och de våghalsiga båtfararna försvann i de kokande vattenvirvlarna. Först efter 14 dagar återfanns Christopher Lindahl vid Vormsele by. Hans stoft fördes åter till Lycksele och jordades på kyrkogården den 28 juli. I Lycksele död- och begravningsbok heter det: ”Genom oförsiktighet och vågsamhet omkomne i Siksele fors ungefär 10 å 11 fm. 10 juli”. Kamrat på olycksfärden var Adam Jonsson i Vormsele.

Christopher Lindahl var gift med Lovisa Ulrika Hedman från Brahestad i Finland. Makarna erhöll åtta barn, bland vilka märktes sedermera kyrkoherden i Fredrika, Eric Anton Lindahl född den 16 december 1804 och gift med sin kusin Thekla Dorotea Lindahl, dotter till Åseleprosten Olof Lindahl.

Två år efter första barnets födelse i Eric Lindahls andra äktenskap såg en ny telning dagens ljus i prästgården, sonen Olof, född den 29 april 1772, samma år som Gustav III genomförde sin statsvälvning i Stockholm. Olof skulle föra prästraditionen vidare och blev så småningom kyrkoherde och prost i Åsele.

Det sista barnet i prästfamiljen blev en gosse, Daniel, som föddes den 17 september 1774, men som avled blott ett par år senare.

Samma år, 1774, utnämndes Eric Lindahl till prost och inspektor vid den berömda Skytteanska skolan i Lycksele där han redan tidigare hade tillträtt befattningen som kyrkoherde.

Skytteanska skolan var en av de första folkskolorna i riket och i gamla skrifter kallad ett av Gustav II Adolfs odödliga verk. Den upprättades 1632 på initiativ av kyrkoherden i Umeå, Olaus Petri Niurenus, född 1580 och död 1645, en av våra förfäder inom Rehnsläkten, känd under namnet ”Mäster Olof i Uma”. Han var gift med Barbara Kenicia, dotter till dåvarande ärkebiskopen Petrus Kenicius. Niurenus som var en nitisk främjare av själavården i Lappmarken, om vilken han skaffat sig erfarenhet genom vidsträckta resor, framhöll för riksrådet Skytte, som i offentliga ärenden färdades genom Norrland åren 1620 och 1629, nödvändigheten av att förbättra den andliga upplysningen bland de mycket efterblivna samerna. Detta kunde bäst ske genom att inrätta en skola i deras egna landamären, lämpligast då i Lycksele. Prosten Niurenus’ intresse för samernas livsåskådningar och gamla sedvänjor tog sig även uttryck i en på latin avfattad Lappmarksskildring. Den hann dock inte bli tryckt under hans livstid men har i stor utsträckning tillgodogjorts av senare forskare, t.ex. Schefferus i hans år 1673 utkomna Lapponia.

Vid Eric Lindahls utnämning till inspektor vid skolan var Bernhard Ask skolmästare där. Bernhard Ask, även han en av förfäderna till den Rehnska släkten, var son till kyrkoherden i Lövvånger Elias Ask, f.d. esquadronspräst vid Västerbottens regemente. Moder var Brita Lambert från Umeå, syster till den bekante plantageägaren Jonas Berndtson Lambert, upphovsman till det s.k. Lambertska arvet (se kap. 5).

Lycksele var på prosten Lindahls tid en livligt besökt plats i Ume lappmark på grund av de dit förlagda marknaderna och tingen som knöt an till de kyrkliga högtiderna.

Sjelva kyrkan låg på den nuvarande Gammplatsen, på udden mellan älven och Avaviken. Den hade uppförts år 1735 och var av trä, oval till formen med valv och brädtak. Utom vanliga prydnader, ett gammalt crucifix, två läktare samt tre klockor i klockstapeln fanns inga märkvärdigheter. Prosten Lindahl bodde intill kyrkan som nybyggt efter den gamla gårdens brand år 1758. Ett helt hemman var anslaget till kyrkoherde- och skolmästarebord. Vidden var stor men det var ont om åkerjord och äng. I närheten av kyrkan fanns köpmännens bodar, medan samernas kåtor och stabburar (= stolpbodar) hade rests ute på udden från vilken goda förbindelser kunde upprätthållas med båda älvstränderna. Marknadsplatsen kallades ”talvatis” av samerna.

De stora kyrkhelgerna var givetvis jul, påsk och pingst. Näst efter dem var böndagarna viktiga. Dessutom firades helgon- och apostladagar.

Representanterna för rättskipningen och Kronan brukade komma upp till dessa avlägsna trakter då ting och marknad slogs samman. Samtidigt räknades händelsen även som kyrkhelg, även om tiden inte sammanföll med någon kalendarisk kyrkohelg. Tio veckor före första tingsdagen skulle prosten Lindahl från predikstolen kungöra när första tingsdagen skulle hållas och samtidigt lystes till marknad.

Två stormarknader hölls i Lycksele, vintermarknaden som började omkring den 29 december och vårmarknaden vid Mattsmässotid, den 24 februari. Det hade sina svårigheter att hålla reda på datum vid denna tid i Sverige. År 1753 övergick man från den gamla julianska kalendern till den gregorianska vilket säkert medförde mycket huvudbry för gemene man.

Vintermarknaden var årets viktigaste kyrkhelg sammankopplad som den var med ting och uppbörd. Då anlände lappfogden som bevakade kronans intressen och svarade för uppbörden. Han skulle, enligt lappfogdeinstruktionen år 1692, övervaka att ”alt ordenteligen och skickeligen må tillgå”.

Marknaden betydde ett efterlängtat och välkommet avbrott i ensamheten och isoleringen under det övriga året. Man träffade släktingar och bekanta som hade flyttat till andra ställen. Handeln florerade och kontakter knöts. Affärssuppgörelser slöts efter särskild ritual. När sammen kom till en affärsman skulle han först ha välkomstsuppen - ”pouris-kokse”. Sedan inleddes och fortsatte handeln varvid sammen endast sålde ett skinn i taget. För varje sålt skinn skulle han sedan ha en handelssup - ”äses-kokse”. Brännvinet slogs i en särskild slev, kokse, som var gjord av silver.

Även om den världsliga delen av marknaden hade en nog så stor betydelse för marknadsbesökarna betydde den kyrkliga delen minst lika mycket. Katekesförhör var en viktig del av visitationerna vid marknaden, bönestund morgon och afton så länge marknaden varade och givetvis gudstjänster. Man utnyttjade också i stor utsträckning möjligheten att få gå till nattvarden. Ibland lade emellertid följderna av det ovan omtalade sättet för affärssuppgörelser hinder i vägen för att värdigt kunna mottaga hostian och vinet ur prestens hand.

I ett visitationsprotokoll från Lycksele den 13 januari 1745 läses följande:

”. . . en ock annan af lapparne som frågade, hwarföre the nu under marknadstiden, efter förra wanligheten, icke fådt communicera. Hr kyrkioherden swarade härtil, att han nu medan marknaden påstår, tå the fläste hwar dag gådt af brännwin anten aldeles öfwerlastade, elr åtminstone wäl plägade, icke kunde anse dem som skickelige och wäl beredde til thenna höga och dyra måltiden, utan welat at the skulle thermed uppskjuta til en annan tid tå intet brännwin här wore tillfinnandes och the thessutan med handel, tingssakers och utlagors lefwererande medmera icke wore sysslosatte och ifrån wederbörlig beredelse hindrade”.

Ofta var detta årets största nattvardsgång. Många av de döda som under året avlidit begravdes nu, barn döptes eller kristnades, hjonelag stiftades mellan unga som ville förena sina öden för livet, bröllop hölls, inlagor till myndigheter och skrivelser av olika slag skulle avfattas varvid prosten Lindahl ofta fick tjänstgöra som skrivare. Marknadstiden var en bråd tid för prosten.

Åt dessa helger skänkte samernas gammaldags, ståtliga högtidskläder med silverkragar och breda silverslagna bälten högtid och glans. Dessa högtidsdräkter och andra prydnadssaker hade många av samerna i sina bodar på kyrkplatsen. Där var de väl förvarade från helg till helg, från år till år. Festprydnaderna bars av generation efter generation och fick därigenom en särskilt traditionsrik nimbus.

När marknaden var över samlade samerna ihop sina dragrenar, härkar, som under tiden betat i skogarna runt kyrkbyn. Härkarna spändes framför pulkorna och till ackompanjemanget av skällande hundar, pinglande skällor, barnskrik och de körades hojtande maningsrop till sina dragdjur bar det i stormande fart av från marknadsplatsen. Det blev en tävlan mellan alla att komma iväg först. Härkarna låg som remmar efter marken. I yrande snömoln var de snart försvunna en efter en, och så sänkte sig tystnaden åter över den tomma marknadsplatsen.

Vid sidan av sina ämbetsåligganden ägnade sig prosten Lindahl med stort intresse åt studier av samernas speciella språk. Till detta arbete hade han troligen inspirerats av sin förste svärfar, prosten Fjellström, vilken som tidigare nämnts nedlagt betydande förtjänster på detta område. Tillsammans med kyrkoherden i Jokkmokk, Johan Öhrling, utarbetade Eric Lindahl ett i stor skala upplagt lapskt-svenskt-latinskt lexikon, ”Lexicon lapponicum cum interpretatione vocabulorum sveco-latina et indice svecano-lapponico”. Det trycktes i

Stockholm år 1780 och skulle under något århundrade framåt förbli den viktigaste källan till kännedom om det samiska ordförrådet.

Detta arbete utkom med förord av professor Johan Ihre som överlämnade verket i läsarens händer med följande ord:

”Thets Författare äro Herr Eric Lindahl, hvilken sedan han i the yngre åren förvärfvat sig insikt i Lappska språket, nu öfwer trettio år tjenat i lappmarken, först såsom Capellan i Sorsele i Umeå Lappmark, och sedan såsom Kyrkoherde och Probst i Lycksele, uti samma Lappmark, samt framledne Herr Johan Öhrling. . . . . Tu lærer sjelf döma, min Läsare, hvad stämpel en bok bör få, som igenom så högt föranstaltande kommet i dagsljuset och med så mångårig flit blifvet utarbetad, Tu lærer än vissare therom döma, när Tu tig theraf betjenar”.

applandslexikonets betydelse för dåtiden framgår inte minst av den år 1966 utgivna boken ”De mörka bergen”, författad av G. Ahlström på uppdrag av Luossavaara-Kirunavaara Aktiebolag, som skildrar den lappländska malmbrytningens historia. I denna bok hänvisas på tre ställen till Eric Lindahls Lexicon Lapponicum. För alla dem som intresserade sig för Lappland och dess omätliga rikedomar var denna bok en nödvändighet för att kunna studera och undersöka denna sagoomsusade men skrämmande avläggset belägna landsdel, den landsdel som i kommande tider skulle skänka Sverige dess största rikedomar.

Intresset för Lappland och dess innevånare, deras särpräglade kultur och deras språk var synbarligen mycket stort under 1700-talet och hade även fångat monarkens, Gustav III:s intresse. I biblioteket på hans lustslott i Haga hittade författaren till dessa rader Lexicon Lapponicum inbundet i vackert skinnband (reg. nr 179). Kungens intresse hade måhända påverkats av hans gunstling, biskopen Nordin.

Då frågan om utgivande av ny upplaga av den samiska psalmboken förelåg uppdrogs utgivningen härav åt prosten Lindahl i egenskap av språklig auktoritet. Han var även en god psalmdiktare och bidrog själv med 21 psalmer i översättning. ”Psalmenkirje etc (reviderad och förökad upplaga av 1744 års samiska psalmbok) utkom i Stockholm år 1786. Manuskriptet till denna psalmbok försett med prosten Lindahls egenhändigt gjorda anmärkningar daterade den 3 maj 1784 förvaras i Uppsala universitetsbibliotek i de Nordiska samlingarna.

Till Abr. Hülphers kända ”Samlingar till en beskrifning öfver Norrland” bidrog Eric Lindahl med uppgifter från Lycksele Lappmark.

Till prästbordet hörde ett stort landområde. En gång hade man till prästbordet tagit det lappskatteland som sträckte sig på ömse sidor om Umeälven, från Tuggenselet och till Betsalet. Det var ett stort område, tre mil långt och två mil brett. Samtidigt skulle detta land även vara skolbord åt den präst som var ordinarie lärare vid Skytteanska skolan. Likaledes skedde en noggrann uppdelning av fiskevattnen. I de stora skogarna på prästbordet fanns föda för prästens renar. Den same som tidigare hade betalat skatt för Lyckselelandet fick säkerligen i uppdrag att sköta kyrkoherdens renar tillsammans med sina egna när lappskattelandet förvandlades till prästbord.

Att bli nybyggare på prästbordet var så gott som omöjligt. Därtill fordrades både kyrkoherdens och häradsrätts tillstyrkande samt domkapitlets medgivande och prästerna brukade alltid säga nej. År 1767 kom emellertid två unga människor och bosatte sig vid Tannselet på prästbordets gamla fåbodställe. Det var finnättlingen Johan Samuelsson från Örträsk och Sophia Persdotter från Ekorträsk. Det var förmodligen nybyggarens farbror kyrkoherden i Jokkmokk, Johan Samuelsson Öhrling, som av sin vän prosten Eric Lindahl i Lycksele lyckats utverka tillstånd för brorsonen att få slå sig ned på prästbordets ägor. Den 10 september 1774 befann sig landshövdingen i prostgården i Lycksele och utfärdade då en befallning om ”laga syn” av prästbordets lägenheter till vilken prosten Lindahl lämnade bifall:

”Johan Samuelsson ifrån Örträsk, som några år varit boende på gamla Tandsele fåbodstället, hörande till Lycksele Prästbord, är sinnad at hos höga wederbörande söka nådig approbation till laga besittning av förberörde ställe, antingen som torpare eller aldrahålst såsom Nybyggare, hwilket senare underteknad för sin del ej finner sig befogad at hindra, så wida thet med höga Öfwerhetens tillstånd skie kan, utan efterlåter at han må arbeta up å sig Åker på berörde fåbodställe och bruka the höbärgningslägenheter, som han påfunnit eller med wederbörligt tillstånd uparbetar och för aflägsenheten till Prästbordets behof ei kunnat nyttjas, undantagandes at han Johan Samuelsson intet utan Pastoris Loci tillstånd må sig befatta med något fiske uti Tandselet. På begäran lemnat Lycksele den 10 september 1774 af Eric Lindahl”.

Fisket var tydligen av väsentlig betydelse vid denna tid eftersom prosten Lindahl på denna punkt inte ville ge efter. Men några år senare kommer medgivande även på denna punkt:

”Sedan Prosten och Kyrkioherden härstädes Högärewördige och Höglärde Herr Magister Eric Hos Konungens Befallningshafwande afsagt sig nyttjandet af Tanne och Lyxsele, Taxerade Giäddfiske . . .”

Professor Zetterstedt, som år 1832 besökte Lycksele, ger i sin reseskildring en beskrivning av prästgården som emellertid under prosten Lindahls efterträdare råkat i vanhävd:

”Pastorsbostället, eller som det kallas Prestbordet, skall bestå af ett helt hemman. Vid sist hållen afvittring blef åtminstone för detsamma ett helt mantal beräknadt. Så var det väl ock i början, men under tiden hafva genom föregående boställsinnehafvares uraktlåtenhet och andras utan tvifvel orättmätiga tilltagsenhet 16 Tunmland och 29 Kappland för detsamma gått förlorade, hvilka dock enär fråga väckes synas enligt all rättvisa och billighet böra dertill återgå eller ock på annat sätt ersättas. Årliga utsädet å Prestbordet uppgår för närvarande till endast 4 tunnor korn. När den vanhäfvd varuti Bostället för närvarande befinner sig, blir afhulpen, torde väl detta utsäde kunna utökas, måhända fördubblas och flera sädesslag med hopp om framgång försökas. 3:ne Hästar och 15 st. kor kunna ock där underhållas. Löneanslaget till Pastor av staten är 25 tunnor korn och 13 1/3 R:dr Banco. Inkomsten af allmogen har ända hitills icke varit bestämdt uppskattad, utan till det mesta beroende af tiondegifvarens godtycke. Nu mer är väl överenskommelse träffad om 2 tunnor säd af hvarje mantal, 1 skålpund smör för hvarje kokreatur som tionde gifvaren underhåller, 1 får hvar treje år per Rök, och 1 gråverk för hvarje person som går till Nattvarden, men detta ackord uppfyllas vanligen icke, åtminstone hvad spannmålen beträffar.”

Vid prästmötet i Piteå år 1787 erhöll prosten Lindahl hedersuppdraget att fungera som vice praeses under biskopen Erik Hesselgren med vilken han för övrigt varit studiekamrat under ungdomsåren.

Högt uppburen av sina samtida avled ”denne för vandel och lära högt värderade herde” den 1 november 1793. Han begravdes med all säkerhet i Lycksele kyrkogård och förmodligen förvaras hans stoft i svärfadern prosten Fjellströms grav. Hans efterlevande maka lade vid makens död in en anhållan till Consistorium i Härnösand om att få räkna dubbelt nådår efter sin bortgångne make vilket även tillstyrktes som ett erkännande av den dödes förtjänster. Hon överlevde sin make i många år och avled i Lycksele den 17 maj 1814.

Prosten Lindahls minne levde länge kvar i bygderna. Ännu ett halvt decennium efter hans död skriver signaturen ”Gammal Lappmarksbo”, troligen kronofogden Eric Holmström, i ett bemötande av Petrus Laestadii påståenden i sin Journal om Lappmarks-prästernas, erkannerligen i Lycksele, dåliga kvalitet:

”Blygas måste H:r Laestadius om man minnes några under denna period i Westerbottens Lappmarker bortgångne Prestmän, såsom en Lindahl, 2:ne Öhringar etc hvilka alla i anseende till sin vandel, nit och bemödanden trotsa så väl H:r Laestadii som eftervärldens omdöme . . . har man i detta mer omtalade Lycksele haft en Fjellström, Lindahl, Öhrling, som alla voro män, hvilkas namn aldrig förgätes af den Församling, der dessa ljus långt före detta slocknat”.